

SECURITATEA REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL UNUI EVENTUAL SCENARIU „NOVOROSIA”

Sergiu PLOP¹
Svetlana CEBOTARI²

THE SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF THE EVENTUAL „NOVOROSSIA” SCENARIO

The periphery of the USSR especially in the Black Sea region, has become the intersection of geopolitical contradictions and competition over the last two decades. Lately, many actors with the interests in political, economic and energy sphere have focused their attention on this area. The events that took place in Ukraine are a continuous concern not only for regional actors, but also for the world ones, which radically change the geostrategic landscape in the Eastern Europe. With the collapse of the Soviet Union, Eastern Europe has become the main scene of the struggle for world supremacy between the US and the Russian Federation. The competition between the two great powers was felt in several areas, but its military aspect played the important role.

This article analyzes the impact of the Russian-Ukrainian crisis on the security of the Republic of Moldova. Also, the security of the Republic of Moldova is analyzed through the prism of possible strategies of the Russian Federation in the Eastern European area, such as the possible scenario for the realization of the “Novorossia” project.

Keywords: security, Republic of Moldova, Russian-Ukrainian crisis, strategy, East-European area.

Conceptul „Novorossia” se referă la proiectul istoric destinat spațiului sud-est ucrainean. În secolul XVIII, în Imperiul Rus a fost creată gubernia Novorossia. Hotarele acestei gubernii pe parcursul anilor au fost în permanentă modificare, dar care nu pot fi considerate drept suport pentru actualul proiect “Novorossia” a președintelui rus V.V. Putin. Astfel, din perspectivă istorică, regiunile Harkov, cât și raioanele nordice ale regiunii Lugansk pot fi considerate teritorii care făceau parte din proiectul „Novorossia”. Pe de altă parte, „Novorossiei”, istorice i se atribuiau regiunile Crimeea și Taganrog. Adepții renașterii

proiectului „Novorossia” au apărut la începutul anilor ‘90, dar până în 2014 acest curent a rămas marginal. Argumentarea rezidă în aceea că colonizarea zonelor de stepă, crearea și dezvoltarea orașelor este meritul Imperiului Rus, iar conform acestui argument, „Novorossia” trebuie să aparțină Federației Ruse și nu Ucrainei.

Un nou impuls acestui proiect politic a fost dat de către președintele rus V. Putin, care în cadrul conferinței de presă din 17 aprilie 2014 a afirmat că Harkov, Donețk, Lugansk, Herson, Nikolaev și Odesa sunt zone care constituie „Novorossia”, zone care, din punct de vedere istoric, nu au aparținut

¹ Sergiu PLOP, Comandant (rector), colonel, Academia Militară „Alexandru cel Bun”, Chișinău, Republica Moldova

² Svetlana CEBOTARI, doctor habilitat, conferențiar universitar, Departamentul Relații Internaționale, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Academia Militară „Alexandru cel Bun”, Chișinău, Republica Moldova

Ucrainei. Din afirmațiile președintelui Putin, „Novorosia” a fost inclusă în componența Ucrainei de către bolșevici ca rezultat al revoluției din 1917. În vara anului 2014 a fost formulată concepția confederației „Novorosia”, care trebuia să includă 8 republici populare, create în baza regiunilor sudice și estice ale Ucrainei: Odesa, Herson, Nikolaev, Dnepropetrovsk, Zaporijie, Harkov, Donețk și Lugansk (vezi anexa nr. 1). De facto, ca rezultat al crizei ruso-ucrainene, practic au fost create doar republicile populare Lugansk și Donețk [9, p. 29-30].

Actualmente, în opinia unor specialiști, proiectul „Novorosia” poate fi considerat un subiect epuizat. Eșecul acestui proiect se datorează contramăsurilor luate de către Occident ca reacție la acțiunile Federației Ruse în Ucraina [7]. Astfel, conform opiniei lui M. Emerson, politolog britanic, specialist în problemele spațiului postsovietic, contramăsurile luate de către Occident împotriva Federației Ruse au fost un pas important în modificarea intențiilor strategice ale Rusiei în relațiile cu Ucraina [14]. Deși este considerat eșuat, nu este exclus că acest proiect să fie reactivat de către Federația Rusă. Astfel, pentru a determina care ar fi impactul unei eventuale reactivări a proiectului „Novorosia” asupra securității Republicii Moldova, apare necesitatea de a supune examinării condițiile și factorii care ar putea contribui la o eventuală extindere a acestuia. Pentru o mai bună comprehensiune a situației create în regiune, apare necesitatea de a examina factorii care ar duce la destabilizarea situației și care ar constitui amenințări la adresa securității regionale.

Un prim factor care ar putea să ducă la reactivarea proiectului „Novorosia” este prezența forțelor militare și a armamentului rus în zona Donbas. Conform datelor, în Donbas sunt prezenți militari a 45 unități ale Federației Ruse implicate

în evenimentele și acțiunile militare din zonă. Aici sunt incluse unitățile motorizate, unitățile de artilerie, de infanterie, unități ale forțelor antiaeriene (SAR), aparate de zbor fără pilot. În conflictul din Donbas, majoritatea forțelor Grupării Tactice Militare au fost formate ca rezultat al comasării forțelor militare ale brigăzilor poziționate în regiunea sudică: 136, 18, 17, 8, 19, 205, 33, brigada 34 motorizată, brigada 291 de artilerie, inclusiv baza militară 7 [9, p. 68].

De asemenea, în zona Donbas sunt prezente 12 unități de militari, utilizați cu scopul de a reacționa operativ în situații critice și în cazul amenințării obiectelor strategice ca: Ilovaisk, Debalțevo, aeroportul Donețk. În zona Donbas sunt prezente unitățile speciale ale Comandamentului General de Cercetare. Au fost depistate 7 subdiviziuni ale Comandamentului General de Cercetare al Federației Ruse care activează cu scop diversionist și de cercetare. Aceste forțe ocupă clădirile administrative, atacând forțele ucrainene, care, fiind integrate sub acoperirea documentelor false, ocupă funcții înalte de răspundere – de la locțiitor comandant până la comandanți inferiori și specialiști care deservesc tehnica contemporană și înarmarea [9, p. 68].

În zonă mai sunt prezenți reprezentanții a 4 unități ai forțelor maritime. Militarii brigăzii 61 infanterie marină și reprezentanții brigăzii 200 cu destinație specială a flotei maritime de nord, care, în perioada 2014-2015, au fost activate în Lugansk. Din 2015, în zona Donețk este prezentă gruparea tactică 99 a flotei de nord. Militarii brigăzii 810 infanterie marină a flotei Mării Negre dislocați în Crimeea au fost observați în 2016 pe direcția Mariupol.

Armata națională „Rosgvardia” este și ea prezentă în zonă. Astfel, au fost identificate 5 subunități – cu militari angajați în bază de contract cu experiență militară în Caucazul de Nord. În Donbas mai sunt

prezente brigăzile operative cu destinație specială numărul 46 și 451, detașamentul 15 cu destinație specială „Veatici” [9, p. 69].

Pe lângă acest potențial militar, au mai fost descoperite în zona Donbas forțe militare ale apărării antirachetă și tehnică radio care fac parte din structura forțelor militar-cosmice ale Federației Ruse. În primăvara anului 2015 au fost prezente unități ale subdiviziunii 338 a Regimentului 4 al armatei, în competența căruia se află controlul spațiului aerian (Stații de radiolocație de tip „Kast” și „Nebo”). De asemenea, au fost fixate ZRPK „Panțiri”, ZRK „Buk” implicate în doborârea „Boeingului cursei MH17”. În zonă vin militari din unitățile dislocate în Orientul Apropiat, în Arctica, Tadjikistan. De asemenea, în operațiunile militare din Donbas sunt atrași militarii prezenți în unitățile dislocate în teritoriile ocupate de către Federația Rusă – Abhazia, Crimeea și chiar zona transnistreană a Republicii Moldova [9, p. 69-70].

O componentă a agresiunii Federației Ruse în Donbas este înarmarea militarilor cu armament și tehnică. Astfel, în baza observațiilor efectuate de către Agenția de Cercetare Inform Napalm, în zona de conflict a Ucrainei au fost identificate peste 40 de tipuri de tehnică militară a Federației Ruse. O bună parte din tehnica prezentă ce a fost dislocată în perioada anilor 2004-2015 se referă la cele mai noi modele. De asemenea, în scopul mânăuirii acestei tehnici este nevoie de personal cu pregătire specială (lucru care demonstrează că în zona Donbas activează cadre militare ruse).

În zona estică a Ucrainei mai este prezentă și următoarea tehnică militară rusă: automobile blindate GAZ-233014 „Tigru”, GAZ-39371 „Vodnik”, KamAZ-43269 „Vistrel”, TAB 82 A, tancuri T-72 (model 1989), T-72BA (model 1999), T-72B3 (model 2011), T-90A (model 2006), T-72 C1, camioane model KamAZ-5350 „mustang”,

„Ural 632301”, „Ural-43206”, RSZO 2B26, 9K58 „Smerci”, CHAP1 RL232-2M, ZRK9K330 „Tor”, 9K331 „Tor M-1” și 9K332 „Tor M-2”, ZRPK 96K6 „Panțiri-C1”. Sunt prezente stații radio R-166-0,5, R-441-OB „Liveni”, KȘM R-149BMR „Kușetka-B”, REB RB-341B „Leer-3”, REB R-378b „Borisoglebsk-2”, REB R-934UM, REB R-330 J „Jiteli”, REB „Torn”, REB „Rtuti BM”, RB-636AM2, „Svet-KU”, BLLA „Granat-1”, „Granat-2”, „Forpost”, „Orlan-10”, „Eleron-3SB”, „Zastava” [17, p. 68-80]. În zona Donbas, în operațiunile militare a fost utilizată tehnică de model sovietic cum ar fi: tancuri T-64, T-72B, instalații de artilerie 2C1 „Gvozдика”, complexul antiaerian „Strela-10”, mașini de luptă ale infanteriei „BMP-1”, „BMP-2”, tractoare blindate multifuncționale „MT-LB”, obuziere calibrul 122 mm „D-30” și calibrul 152 mm „Msta-B”, tunuri antitanc MT-12 „Rapira” [9, p. 80-81].

În contextul evenimentelor din zona estică a Ucrainei, dar și în cazul unei eventuale reactivări a proiectului „Novorosia”, merită să se acorde atenție factorului social, care determină vectorii și interesele politicii externe ale unui stat, în cazul dat al Ucrainei. La un interval de 4 ani de la evenimentele din Kiev, populația ucraineană, în special cea din zonele sud-estice ale țării, rămâne a fi sceptică cu referire la integrarea Ucrainei în UE. Astfel, conform sondajului efectuat de către grupul „Reiting”, populația orașelor Dnepr (49%), Zaporojie (35%), Harkov (32%), Mariupol (24%), Severodonetsk (23%) s-a pronunțat pentru aderarea Ucrainei la UE. Adepți ai integrării Ucrainei în UE sunt în Lvov (86%), Ivano-Frankovsk (85%) și Ujgorod (82%). Pentru integrarea în spațiul euroasiatic, populația ucraineană s-a pronunțat în Mariupol (37%), Odesa (29%), Harkov (27%). Cel mai mic procentaj (2%) cu referire la aderarea Ucrainei la proiectul euroasiatic a fost obținut în zona vestică a țării [17].

Un alt factor care ar putea avea un impact asupra securității regionale, inclusiv asupra securității Republicii Moldova, poate fi considerată stabilitatea/instabilitatea regiunii Odesa. În ultimii ani, 2016-2017, Odesa a devenit un oraș în care se observă creșterea criminalității și a numărului organizațiilor extremiste care au ieșit de sub controlul Kievului [12].

În perioada Rusiei țariste, Odesa ocupa locul 5 în imperiu privind gradul de criminalitate care se reducea la infracțiuni cum ar fi furturile. Actualmente, Odesa iese de sub controlul organelor de drept ale Ucrainei. Astfel, conform datelor statistice, în 2015, criminalitatea în regiunea Odesa a crescut cu 21% față de anul 2014, iar în anul 2016 – cu 45%. Infracțiunile deosebit de grave au crescut de la 355 la 717 anual, iar infracțiunile grave – de la 4397 la 6295. De asemenea, în perioada respectivă, se observă creșterea cu 76,0% a cazurilor de omor, cât și dublarea cazurilor de viol. În opinia lui V. Serdiuk, șeful Departamentului Național de Poliție, situația în Odesa în ultimii ani a devenit critică. Cauzele creșterii criminalității în Odesa sunt – stagnarea economică, diminuarea veniturilor populației, pierderea locurilor de muncă, instabilitatea politică și socială, răspândirea ilegală a armamentului din zona estică a Ucrainei. Revenirea combatanților la baștină, care, în lipsa unui serviciu, se implică în activități criminale. Un alt factor care a contribuit la creșterea criminalității în Odesa a fost adoptarea și aprobarea de către Rada Supremă a Ucrainei la data de 26 noiembrie 2015 (a intrat în vigoare la data de 24 decembrie 2015) a Legii nr. 838-VIII privind introducerea modificărilor în Codul penal al Ucrainei cu referire la ordinea și termenul de detenție a deținuților [10]. Această lege a fost denumită legea lui Savcenko, conform căreia, o zi de detenție se echivala cu 2 zile lucrătoare, fapt care a dus

la diminuarea termenului de detenție în pușcării a deținuților. Deși, așa-numita lege a lui Savcenko a a fost abrogată la data de 21 iunie 2017 [8; 13], mulți deținuți deja au fost eliberați, iar în prezent aceștia își continuă activitățile ilegale. Un rol nu mai mic asupra situației din Odesa o are și reforma Ministerului de Interne al Ucrainei, care a dus la înlocuirea cadrelor profesionale cu personal necalificat/neprofesioniști. Un alt aspect care diminuează securitatea Odesei este lupta de interese a politicienilor Poroșenko, Kolomoiskii, Timoșenko pentru deținerea influenței în zonă, în special este lupta pentru a deține monopolul asupra celor patru porturi, a vămii, a pieței „Sedmoi kilometr”, puncte care aduc venit și prin care are loc efectuarea celor mai mari infracțiuni.

Un alt aspect care vizează securitatea Odesei, inclusiv securitatea regională, este polarizarea orașului. Prezența „sectorului de dreapta – pravii sektor” și a forțelor filoruse duce la destabilizarea situației, la creșterea criminalității [11]. Un alt factor care ar putea duce la destabilizarea situației în Odesa este aspectul multietnic al populației. Astfel, conform recensământului general al populației efectuat în 2001, în zona Odesa locuiesc peste 133 de etnii: ucraineni – 1542,3 mii (62,8%); ruși – 508 mii (20,7%); bulgari – 150,7 mii (6,1%); moldoveni – 123,8 mii (5%); găgăuzi – 27,6 mii (1,1%); evrei – 13,4 mii (0,6%); beloruși – 12,8 mii (0,5%); armeni – 7,4 mii (0,3%); romi – 4,0 mii (0,2%); polonezi – 3,2 mii (0,1%); nemți – 2,9 mii (0,1%); georgieni – 2,8 mii (0,1%); azeri – 2,7 mii (0,1%); tătari – 2,6 mii (0,1%); greci – 2,1 mii (0,1%); albanezi – 1,9 mii (0,1); arabi – 1,3 mii (0,1%); alte etnii – 45,6 mii (1,9%) [18].

O amenințare directă la adresa securității Republicii Moldova este și regiunea care pretinde a se constitui ca stat suveran

și independent ce constituie teritoriul Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru, care ocupă o suprafață de 3,7 mii km², ceea ce reprezintă 11% din teritoriul republicii, cu o populație de 730 mii din cei 4 380 mii locuitori ai țării, adică 16,7% din totalul populației [5]. Vom menționa de la bun început că nu există nici un fel de premise pentru autodeterminarea politică a acestui teritoriu. În primul rând, în această regiune, după cum ne demonstrează datele statistice, locuiesc: populația băștinașă, moldovenii, care constituie 38,5%, 29,5% – ucraineni, 25,3% – ruși, 1,6% – bulgari, 4,6% – alte naționalități [6]. Moldova s-a transformat într-un adevărat focar de conflicte.

Din anul 1995, Rusia, pentru a-și menține prezența militară în Moldova, a luat calea transformării contingentului redus de trupe ruse în Transnistria în forțe de menținere a păcii. Intenția Federației Ruse de a transforma ex-Armata a 14-a în forță de pacificare nu este nouă. Rusia a făcut propuneri Moldovei în acest sens încă în timpul conflictului armat din vara anului 1992. La 22 noiembrie 1995, problema transformării contingentului redus de trupe ruse din Transnistria în forțe de menținere a păcii a fost discutată în cadrul Comisiei Unificate de Control (CUC). Formațiunile militare ale Federației Ruse, dislocate în raioanele de est ale Republicii Moldova, includ unitățile și subunitățile fostei armate a 14-a, care din 1997 a început să fie denumită Grupul operativ al trupelor ruse (GOTR). Această transformare este explicată de Federația Rusă prin diminuarea considerabilă a prezenței militare în regiune și prin noile misiuni pacificatoare îndeplinite de trupele sale. Însă, explicația mai aproape de adevăr a acestor metamorfoze ar fi următoarea:

1. Utilizarea în continuare a sintagmei Armata a 14-a devenise prea incomodă pentru Moscova din motive că aceasta era

asociată cu implicarea directă a Rusiei în conflictul militar de partea separatiștilor.

2. Schimbarea denumirii oferea posibilitatea de a sustrage atenția de la nedorința Rusiei de a îndeplini în continuare prevederile Acordului din 1992, cu privire la principiile reglementării conflictului din regiunea transnistreană a Republicii Moldova conform căreia unitățile militare din regiune nu puteau fi utilizate în operațiunea de menținere a păcii.

3. În 1997 expira termenul de trei ani determinat pentru retragerea completă de pe teritoriul Republicii Moldova a trupelor ruse prin renumitul Acord semnat în 1994 și Federația Rusă era nevoită să creeze impresia că, chiar dacă intrarea în vigoare a acordului în cauză fusese blocată de Duma rusească, totuși Rusia acționează, în măsura posibilităților obiective, în conformitate cu spiritul acestui acord. În realitate, nici un fel de noi misiuni pentru trupele ruse n-au apărut și nici un fel de diminuare considerabilă a prezenței militare n-a avut loc. Către sfârșitul anului 1997, în Federația Rusă fusese retrase numai 377 vagoane cu tehnică și echipament militar din cele circa 10 000 determinate înainte de semnarea acordului din 1994. În acești trei ani, de pe teritoriul Republicii Moldova fusese retrasă numai tehnică de geniu, de transmisiuni, de luptă radioelectronică și echipament logistic, dar nu fusese retrase nici un tanc, nici o mașină blindată de luptă, nici o piesă de artilerie, sistemă antitanc sau antiaeriană, nici un vagon cu muniții etc. Această tendință nu s-a schimbat nici în continuare. În anul 1998, de pe teritoriul Republicii Moldova n-au fost retrase nici un vagon cu echipament sau tehnică militară ale GOTR, în 1999 au fost retrase 122 vagoane cu automobile, tehnică de geniu și echipament de reparație, în 2000 din nou numai 40 vagoane cu automobile și echipament logistic (*Astfel, până în prezent, de pe teritoriul*

Republicii Moldova a fost retras echipament militar în volum ce nu depășește 5 la sută din volumul declarat spre evacuare în 1994).

Din punct de vedere militar, abrogarea denumirii „Armata a 14-a” părea să fie logică dat fiind faptul că mai multe unități care au făcut parte din această structură către anul 1992 se aflau pe teritoriul Ucrainei și au trecut sub jurisdicția acesteia, două unități militare (din Parcani și Dubăsari) au trecut sub jurisdicția Tiraspolului, iar unitățile aflate în Tiraspol reprezentau în esență o divizie de infanterie cu câteva unități de întărire. În prezent, structura Grupului operativ a rămas practic similară cu cea a diviziei 59-a de infanterie motorizată și include o brigadă de infanterie (formată pe baza celor 3 regimente de infanterie din divizia 59-a), un regiment de tancuri, un regiment de artilerie, un regiment de rachete antiaeriene, un divizion de artilerie antitanc, un batalion de recunoaștere, un batalion de transmisiuni, subunități de asigurare, depozite etc. Înzestrarea trupelor ruse, pe parcursul a 6 ani, de asemenea, a rămas fără schimbări esențiale: 117 tancuri T64 în 2000 în comparație cu 120 în 1994, 130 mașini blindate de luptă în comparație cu 160 în 1994, 128 piese de artilerie în comparație cu 128 în 1994 și 180 în 1992 (Să amintim că diferența dintre cantitatea armamentului rus în 1992, 1994 și 2000 se explică destul de simplu prin faptul transmiterii armamentului și tehnicii militare formațiunilor militare ale RMN). Cea mai stupefiantă concluzie la care ajung analiștii militari în urma evaluării în timp a prezenței militare ruse pe teritoriul Republicii Moldova este că potențialul total al forțelor militare de malul stâng al Nistrului a rămas practic același care a fost în 1992. Unitățile militare din categoria celor de rezervă în Armata a 14-a s-au transformat în unități militare semidesfășurate. Forțe armate ale RMN, diminuarea efectivului forțelor ruse

a fost însoțită de creșterea efectivului militar al RMN în aceeași proporție; ofițerii și subofițerii din trupele ruse trec cu serviciul militar în unitățile militare transnistrene, iar armamentul și tehnica militară sunt pur și simplu transmise la înzestrarea celor din urmă. În asemenea mod, pe malul stâng al Nistrului a fost păstrat un potențial militar cu mult superior celui existent pe malul drept. Compararea potențialului a două forțe militare nu se bazează în exclusivitate pe cantitatea categoriilor de armament și tehnică militară, dar, în primul rând, pe potențialul lor de luptă. Astfel, cantitatea unor sisteme de armament, cum ar fi de exemplu cele de artilerie, poate fi comparabilă, însă în cazul când o parte din aceste sisteme nu au muniții sau sunt într-o stare tehnică care nu mai permite folosirea lor, atunci la evaluarea potențialului militar real această categorie poate fi omisă în totalitate. De asemenea, să nu uităm că depozitele de la Colbasna sunt practic divizate în două, o parte aparținând Tiraspolului. În același timp, către anul 1992, pe malul drept n-au existat stocuri importante de muniții, iar condițiile de finanțare și activitate a Armatei Naționale a Republicii Moldova de la momentul creării acesteia și până în prezent permit să estimăm că rezervele de muniții s-au diminuat considerabil, iar procurări n-au avut loc. Faptul că armata încearcă să vândă unele categorii de armament și tehnica din dotare este o mărturie tangențială că aceste categorii nu au o influență decisivă asupra potențialului militar. Astfel, modificările organizatorice din 1997, efectuând câteva schimbări în structura unităților militare ruse, n-au diminuat potențialul militar rus din regiune, înscriindu-se perfect în logica cursului strategic al Federației Ruse cu statele membre ale CSI, aprobat de B. Elțin la 14 septembrie 1995, și care a declarat Comunitatea Statelor Independente drept zonă a intereselor vitale ale Federației Ruse

și a oficializat implementarea mecanismului de păstrare a prezenței militare ruse în statele CSI pe principii și forme de baze militare. Acordul cu privire la principiile reglementării politice a conflictului transnistrean, semnat în iulie 1992, stabilește că unitățile militare ale armatei a 14-a nu puteau fi folosite pentru îndeplinirea misiunilor de menținere a păcii, dat fiind faptul implicării active a acestora în conflictul militar, precum și faptul că circa 50% din ofițeri și circa 80% din subofițerii acestor unități sunt semilocalnici și, de facto, cetățeni ai RMN. În asemenea mod, Moscova a impus aplicarea principiului neutralității și imparțialității trupelor de menținere a păcii în varianta de elaborare proprie. În noua formulă, după reorganizarea armatei a 14-a în GOTR, îndeplinirea misiunilor de menținere a păcii deja nu mai este pusă pe seama unităților militare aduse în regiune din adâncurile Rusiei, dar pe seama trupelor locale. În realitate, însăși acceptarea de către Republica Moldova a forțelor militare ruse în calitate de forțe de menținere a păcii a fost cea mai mare greșeală de ordin politic care a condiționat blocarea întregului proces de soluționare a conflictului și este o profanare a înseși principiilor unui asemenea proces. De altfel, întreaga operațiune de menținere a păcii este, în realitate, o operațiune de conservare a conflictului și de protejare a regimului separatist și a procesului de consolidare a acestuia [2].

Rusia a încercat să motiveze propunerea sa de a acorda funcții pacificatoare trupelor din ex-Armata a 14-a prin dificultățile de ordin financiar cu care se confruntă în asigurarea cu mijloace a trupelor de menținere a păcii. În realitate, propunerea rusă a constituit o dovadă în plus a faptului că Moscova nu are intenții de a respecta Acordul de retragere a trupelor ruse, acord semnat cu Moldova în octombrie 1994, iar „transferul funcției de menținere a păcii a Armatei a

14-a va perpetua prezența acestora în Moldova”. În opinia unor observatori, propunerea rusă urmărea și un alt scop. Conform prevederilor Tratatului cu privire la armamentele convenționale în Europa, Federația Rusă se obliga să distrugă sau să retragă de pe teritoriul Republicii Moldova 5 tipuri de armament convențional (tancuri, vehicule blindate, piese de artilerie, elicoptere de luptă și avioane de atac). În cazul în care Republica Moldova ar accepta propunerea rusă, întreg armamentul, sau o parte din el, ar trece în dotarea forțelor de menținere a păcii, fapt care ar însemna scoaterea lui de sub incidența Tratatului FACE și, prin urmare, Rusia, în acest caz, nu va putea fi acuzată de nerespectarea Tratatului menționat [4, pp. 164-165]. Rusia, ca succesor al Uniunii Sovietice, nu s-a împăcat și nu se împacă cu diminuarea rolului său în spațiul fostei URSS. Ea a fost cointerесată în stoparea tendințelor centrifuge și diminuarea influenței sale în acest teritoriu.

În componența Forțele Armate ale RMN se află: unități și subunități de infanterie, artilerie, tancuri, apărare antiaeriană, transmisiuni, aviație, speciale, de asigurare și altele din cadrul Ministerului Apărării; trupele de interne în cadrul Ministerului Afacerilor Interne; trupele de grăniceri în cadrul Ministerului Securității de Stat; trupele de cazaci; statele majore și formațiuni de miliție populare; statele majore și formațiuni ale apărării civile. Efectivul formațiunilor militare din componența Ministerului Apărării, trupelor de interne și trupelor de grăniceri la sfârșitul anului 2 000 atingea cifra de 7 200 de militari, dintre care circa 3 000 dislocați în zona de securitate. Trupele de cazaci (circa 3 000 pers.) și miliția populară (circa 3 000 pers.) sunt considerate unități de rezervă activă. În caz de pericol militar este preconizată creșterea efectivelor până la circa 25 000 persoane. Astfel, actualmente în zona estică se află următorul efectiv:

1. Ministerul Apărării și statul major, compania de pază or. Tiraspol cca 200

2. Brigada 1 infanterie moto or. Tiraspol 700

3. Brigada 2 infanterie moto (Centrul de instruire) or. Bender 600

4. Brigada 3 infanterie moto or. Râbnița 420

5. Brigada 4 infanterie moto or. Dubăsari 450

6. Batalionul de tancuri independent staționat în localitatea Vladimirovca 120

7. Batalionul independent destinație specială or. Tiraspol 100

8. Regimentul de artilerie independent s. Parcani cca 200

9. Regimentul de artilerie antiaeriană or. Tiraspol cca 200

10. Detașamentul de aviație independent or. Tiraspol cca 150

11. Batalionul de transmisiuni independent or. Tiraspol cca 200

12. Batalionul de geniu independent s. Parcani cca 220

13. Baza tehnică de aviație or. Tiraspol

14. Baza de reparație or. Tiraspol

15. Batalionul de reparație independent or. Tiraspol

16. Centrul de instruire al Brigăzii 4 de infanterie s. Afanasievca cca 200

17. Forțele de menținere a păcii s. Vladimirovca 450. Făcând un calcul, actualmente, în zona estică este prezent un potențial de circa 4 500 unități tehnică militară [2].

În prezent, formațiunile militare ale RMN sunt structurate în conformitate cu doctrina militară proprie nr. 686 adoptată la data de 17 februarie 2016 [15], care prevede menținerea unităților cu efectiv redus, dar capabile să-și tripleze efectivul în caz de necesitate. Astfel, fiecare brigadă de infanterie include subunități de comandament, pază și asigurare desfășurate (care asigură activitatea cotidiană a unității), precum și câte un batalion desfășurat de infanterie

(care asigură instruirea recruților și formarea permanentă a rezervei militare). În caz de pericol militar, se prevede desfășurarea unităților până la statele de război.

Baza materială formațiunilor militare ale RMN o constituie tehnica de luptă, armamentul, echipamentul, munițiile și alte surse materiale transmise de la unitățile militare ale Armatei a 14-a atât în timpul conflictului armat din anul 1992, cât și în perioada următoare. La înzestrarea formațiunilor militare ale Ministerului Apărării se află: tancuri T-64 – 18 un.; mașini de luptă blindate – 84 un.; BTR-60 – 24 un.; BTR-70 – 26 un.; BTR-80 – 11 un.; BTR-D – 12 un.; BRDM – 7 un.; BMP – 3 un.; MTLB – 1 un. Piese de artilerie – circa 10 un: obuziere autopropulsate 122-mm tip „Gvozdika” – 18 un.; tunuri antitanc 100-mm MT12 – 16 un.; tunuri 85-mm – 12 un.; aruncătoare de mine M120 – 45 un.; aruncătoare de mine 82-mm – 40 un: sisteme de lansare a proiectilelor reactive BM-21. Grad. – 20 un. Tunuri antiaeriene – 49: de calibrul 100-mm tip AZP-100 – 10 un., de calibrul 57-mm tip C-60 – 12 un.; de calibrul 23 mm tip ZU 23-2 – 24 un.; „Alazani” – 3 un.; Sisteme de rachete antiaeriene complexe de apărare antiaeriană de rază medie (1-18 km) de tip Osa-2 complete; complexe de apărare antiaeriană de rază mică (0,3-5km) de tip Igla, circa 40 unități complexe de rachete antitanc de tip ITYP „FAGOT” circa 30 un.; armament cu glonț circa 20 000 un. Subunitățile de aviație dețin: 6 elicoptere MI-8T; 2 elicoptere MI-2; 1 avion AH-26; 4 avioane AH-2 (2 la conservare); 2 avioane ЯК-18 (50), 10 avioane ЯК-52. Elicopterele MI-8T sunt dotate cu instalații pentru lansarea rachetelor de tip „HYPC”.

În gestiunea Ministerului Afacerilor Interne se află: trupele de interne destinate pentru paza obiectelor de stat și îndeplinirea diferitor sarcini de serviciu și de luptă.

În componența trupelor de interne sunt: Batalionul Destinație Specială „Dnestr” dislocate în orașul Tiraspol, 2 detașamente de patrulare Prevomaisk și Parcani, 7 secții de miliție de patrulare, Batalionul „Dnestr” este subordonat direct Ministrului Afacerilor Interne al RMN. Efectivul dispune de circa 400 persoane. În zona estică a Republicii Moldova este prezent armament: aruncătoare de mine de calibrul 82 mm, aruncătoare de grenade antitanc, mitraliere, pistoale-mitraliere, puști cu lunetă etc. Efectivul total al subunităților trupelor de interne are în subordine circa 700 persoane.

O altă instituție care dispune de forțe militare este Ministerul Securității de Stat al așa-numitei „republici moldovenești transnistrene”. În componența acestei instituții sunt următoarele forțe care fac parte din forțele armate ale „RMN”: batalionul cu destinație specială „Delta” (dislocat în orașul Tiraspol). Efectivul acestuia este de 150 de militari. De asemenea, în gestiunea Ministerului se află armament: mașini blindate, aruncătoare de grenade, arme ușoare, mijloacele speciale. Componentă a forțelor Ministerului mai este și Regimentul căzăcesc de grăniceri independent (dislocat în orașul Tiraspol) cu un efectiv de 300 de militari. De asemenea, Regimentul este înzestrat cu armament de infanterie și circa 20 de transportoare blindate de tip BTR-60, BTR-70.

Alte forțe militare prezente în zona transnistreană sunt trupele de grăniceri formate dintr-un detașament de instrucție (dislocate în orașul Tiraspol), 7 comenduri (Camenca, Râbnița, Dubăsari, Grigoriopol, Bender, Tiraspol, Slobozia), 29 de pichete de grăniceri și 30 de posturi de control de frontieră. În zona transnistreană este prezent armament: mașini de luptă blindate, aruncătoare de mine, aruncătoare de grenade, arme ușoare și un efectiv militar de circa 1 500 persoane [2].

De asemenea, în zona transnistreană sunt prezente trupele de cazaci (*Черноморское казачье войско*). Trupele de cazaci sunt rezerva principală a FA ale RMN. În organizația «Черноморское казачье войско» intră 7 districte de cazaci, constituite după principiul teritorial și care întru-nesc cazacii din localitățile (stanițele) apropiate. Componența acestora este următoarea: districtul 1 de cazaci (orașul Camenca); districtul 2 de cazaci (orașul Râbnița); districtul 3 de cazaci (orașul Dubăsari); districtul 4 de cazaci (orașul Grigoriopol (stanițele Grigoriopol, Crasnaia Gorca, Bâcioc); districtul 5 de cazaci (orașul Bender); districtul 6 de cazaci (orașul Tiraspol – stanițele: Centrală, de Vest, Balca); districtul 7 de cazaci (orașul Slobozia – stanițele: Sucleia, Slobozia, Glinoe, Dnestrovsc).

Cazacii satisfac serviciul militar în: 1) regimentul căzăcesc de grăniceri din componența Ministerului Securității de Stat și 2) batalionul de infanterie motorizată al brigăzii 1 de infanterie moto a Ministerului Apărării.

Numărul cazacilor care pot fi mobilizați atinge cifra de 3 000 oameni (numărul total al cazacilor și membrilor de familie constituie circa 10 000 de oameni). Efectivul Comandamentului militar al trupelor de cazaci în număr de 30 de persoane îndeplinește serviciul militar permanent. De asemenea, trupele de cazaci intră în componența uniunii ruse a Sovietului Cazacilor, la lucrările căreia atamanul cazacilor din regiune participă în permanență.

Corpul apărării teritoriale (miliția populară și apărarea civilă) (*народное ополчение*) (format în baza decretului lui I. Smirnov din 17 martie 1992) și apărarea civilă (formată în 1992) este rezerva forțelor armate ale RMN și este structurată în batalioane teritoriale. Pe timp de pace, miliția populară și apărarea civilă are state majore permanente dislocate în centre-

le raionale. Desfășurarea batalioanelor se efectuează în caz de pericol militar sau pentru concentrări și aplicații de instrucție. Statul major al batalionului este completat cu efectiv permanent de la comandant de batalion până la comandant de companie. Efectivul statului major este de circa 20 de persoane și dispune de armament de circa 150 de pistoale-mitraliere. De asemenea, efectivul statului major în permanență desfășoară exerciții de pregătire de luptă cu comandanții de batalion, companie. Miliția populară și apărarea civilă dispun de o structură proprie: statul major al Corpului de miliție populară (Tiraspol) și 5 state majore ale batalioanelor teritoriale (Râbnîța, Dubăsari, Grigoriopol, Bender, Parcani). Efectivul permanent al Corpului apărării teritoriale (miliție populară și apărarea civilă) constituie până la 300 de persoane, majoritatea fiind ofițeri în rezervă. După completarea batalioanelor cu efectiv în caz de pericol militar, Corpul apărării teritoriale poate atinge cifra de 2 000 de persoane. De notat că Batalionul independent de tancuri din componența GOTR include 80 de tancuri. Aceasta este cantitatea care corespunde unui regiment atât după standardele ruse, cât și după standardele europene. Concomitent, Batalionul independent de tancuri din componența FA RMN include 18 tancuri ce corespunde structurii a două companii [2, p. 28-31].

Începând cu anul 1995, la întreprinderile din zona transnistreană se producea armament. Astfel, uzina mecanică din Bender producea în serie: sisteme de lansare a proiectilelor reactive БМ-21, Град cu 20 de țevi (montate pe caroserii de automobile ЗиЛ-131); aruncătoare de grenade antitanc pe afet СИГ-9 (din anul 1995); aruncătoare de mine (de calibrul 82-mm, 120-mm) (din anul 1996); aruncătoare de grenade antitanc portative ПИГ-7 (din anul 1996); pistoale ПСМ de calibrul 5,45 mm. (numai

în perioada 1995–99 au fost produse circa 2 000 unități). Astfel, până la sfârșitul anului 1999 au fost produse 47 instalații de lansare a proiectilelor reactive de tip „Град”. Dintre acestea, 20 unități au fost transmise regimentului de artilerie al Forțelor Armate ale RMN. Celelalte sunt exportate. Astfel, 7 sisteme reactive БМ-21 „Град” au fost livrate în Abhazia prin Bulgaria, sub acoperirea unei firme rusești.

Ținând cont de dislocarea uzinei (mașlul drept al Nistrului, în interiorul zonei de securitate, regimul special ar orașului Bender) liderii de la Tiraspol, în comun cu partea rusă, au promovat cu insistență și au reușit să obțină condițiile necesare pentru producerea și transportarea armamentului. Astfel a fost impusă condiția ca postul de control și trecere al Trupelor de menținere a păcii de pe podul de la Bender să fie completat numai din militari ruși și transnistreni (în 1992, prin decizia Comisiei Unificate de Control, pe toate podurile de pe Nistru au fost instalate posturi tripartite de control. Din componența lor făceau parte reprezentanții forțelor de menținere a păcii ale Republicii Moldova, Federației Ruse și RMN).

Toate tentativele ulterioare ale reprezentanților Chișinăului în Comisia Unificată de Control de a restabili statutul acestui post ca tripartit și de a efectua o vizită de inspecție la uzină în conformitate cu prevederile Acordului din 1992 și statutul CUC au fost respinse.

Din primăvara anului 1997, la uzina metalurgică din Râbnîța, a fost lansată producerea aruncătoarelor de mine de calibrul 82 mm. Utilajul de producere a aruncătoarelor de mine a fost achiziționat în 1995 din Federația Rusă și permite, de asemenea, producerea aruncătoarelor de mine de calibrul 120 mm. Testarea primelor aruncătoare și tragerile de control au fost efectuate la 17 mai 1997 în prezența reprezentanților

din Rusia. Capacitatea de producție – 5-6 unități pe săptămână. Majoritatea aruncătoarelor este livrată formațiunilor militare ale RMN. Tot în primăvara anului 1997, la uzină a fost produsă prima partidă experimentală (100) de mine antipersonal în carcasă de lemn (de tipul ПМД). Ulterior a fost constatată și producerea minelor antitanc. La uzina de pompe se produc aruncătoare de grenade antipersonal (cu fixare sub țeavă) GP-25 de calibrul 40 mm. O parte din subansambluri pentru aceste aruncătoare se produc la uzina „Selihoztehnica” din orașul Camenca.

Din primăvara anului 1996, uzina a început să primească sistematic vagoane și camioane cu bombe și proiectile de la depozitul din Colbasna. Aceste livrări erau acoperite de procesul de distrugere a munițiilor netransportabile de la depozitul în cauză. Vecinătatea nemijlocită a depozitului și uzinei (aproximativ de 10 km), precum și blocarea permanentă a accesului în zona respectivă a reprezentanților Chișinăului sau organizațiilor internaționale fac destul de dificile estimările privind volumul livrărilor atât pentru producția armamentului și munițiilor, cât și pentru comercializare (numai 4 vagoane livrate uzinei în primăvara anului 1997 conțineau circa 200 tone de bombe și proiectile). Diferite surse confirmă faptul că, cu ajutorul specialiștilor din Federația Rusă, a fost lansat procesul tehnologic pentru extragerea materialului exploziv și producerea munițiilor, iar comercializarea diferitor tipuri de armament, atât din arsenalul GOTR, cât și de producție proprie, este efectuată sub acoperirea prin contracte de export cu metal.

Astfel, la uzina „Electromaș” din orașul Tiraspol se producea în serie: pistoale mitralieră 9 mm; pistoale Makarov ПМ 9 mm; pistoale ПМК 5,45 mm; arme de vânătoare și arme de luptă speciale fabricate în baza acestora. Subansamblurile (in-

clusiv amortizoare de zgomot – приборы для бесшумной стрельбы) sunt primite din Federația Rusă. Concomitent, uzina „Electromaș” și uzina „Electroaparat” (orașul Tiraspol) produc subansambluri și blocuri de aparataj pentru diferite sisteme de armament, asamblarea căruia se efectuează în Federația Rusă. În cele mai dese cazuri, Tiraspolul realizează contractele de export al armamentului cu concursul Rusiei și, în special, al concernului „РОСБООРУЖЕНИЕ”, reprezentanții căruia se află în regiune cu titlu permanent [2, p. 33-34]. Reieșind din faptul că situația din Ucraina are un caracter complex, la randul lor, și implicațiile crizei din Ucraina asupra sistemului de securitate al Republicii Moldova sunt complexe [1, p. 30].

Criza din Ucraina modifică în mod esențial felul în care Republica Moldova urmează să înțeleagă asigurarea propriei securități, amplificând exponențial amenințările și riscurile. Succesele Chișinăului – semnarea Acordului de Asociere în iunie 2014 și obținerea regimului liberalizat de vize în luna aprilie – pot fi văzute nu doar ca momente cruciale de intrare într-o lume liberă și mai sigură, ci și ca riscuri ce sporesc starea de insecuritate a țării. În același timp, în condițiile unei dependențe mari a Moldovei de factorul extern, aceste decizii au fost luate prin conștientizarea faptului că orice soluție alternativă prezintă riscuri cel puțin la fel de mari.

Prin urmare, criza din Ucraina a conturat o serie de tendințe îngrijorătoare pentru Republica Moldova, ale căror principali parametri sunt următorii:

- Moldova a intrat pe făgașul logicii geopolitice a lui „ori, ori”, fiind silită să aleagă între două proiecte divergente de integrare – fie Uniunea Europeană, fie Uniunea Eurasiatică. Aceste două mari proiecte, cu ideologii și principii distincte, au renunțat la concurența loială și s-au transformat în niște

generatoare de confruntare geopolitică directă, linia frontului trecând prin Ucraina. Rusia și Occidentul tind să-și consolideze pozițiile în spațiul est-european, iar tentativele de găsire a numitorului sunt motivate de dorința de minimizare a riscurilor, nu de revenire la ideea „spațiilor comune”.

- Moldova pierde progresiv capacitatea de a influența evenimentele ce se desfășoară pe propriul său teritoriu și în imediata lui apropiere, intrând în „**haosul controlat**”. Statul devine vulnerabil în fața unor provocări venite din afară, asupra cărora nu exercită control și care pot produce consecințe devastatoare. Această senzație de permanentă expunere la pericole difuze, vagi, nedefinite poate fi ilustrată prin impactul pe care l-au avut asupra oamenilor din Moldova evenimentele din 2 mai 2014 de la Odesa, pe care ei le-au perceput ca pe o amenințare directă. Totodată, actorii externi sunt tot mai tentați să folosească instrumentele „haosului controlat” pentru a crea spații pasibile de intruziune.

Referendumul cu privire la vectorul de dezvoltare al Republicii Moldova, organizat în Unitatea Teritorial-Administrativă Gagauz-Yeri la 2 februarie 2014 și declarat ulterior neconstituțional, a deformat modelul de colaborare dintre Chișinău și Comrat. Mai mult, el a pus Guvernul în situația de a reacționa *ad-hoc*, prin acțiuni deseori la limita acceptabilului. În același timp, deși stagnează și nu abordează chestiunile legate de statutul Transnistriei, formatul de negocieri 5+2 este permanent pus în discuție de către unii garanți și obligă Chișinăul și Tiraspolul să se gândească la salvarea (conservarea) lui, chiar dacă pentru moment el este condamnat la ineficiență.

- Are loc **degradarea mecanismelor soft de asigurare a securității care**, în condițiile unei polarizări acute a vectorilor de integrare, sunt văzute drept principalul mijloc de menținere a echilibrului. Acordul

de Asociere, de la care se aștepta să consolideze societatea moldovenească, a generat o divizare și mai profundă a ei, creând focare de instabilitate în diferite regiuni ale țării – Tiraspol, Comrat, Bălți, Taraclia, Ocnița etc. De asemenea, euro-integrarea Moldovei – deși este considerată o modalitate *soft* de atragere, prin ridicarea standardelor de viață, a Transnistriei în campul legal al Chișinăului, n-a reușit să diminueze tensiunea dintre cele două maluri. Astfel, potrivit anumitor analize, integrarea europeană intră în conflict cu procesul de reintegrare a țării. Diminuarea rolului mecanismelor *soft* de asigurare a securității și revenirea la dimensiunea politico-militară poate fi dedusă și din scăderea, în percepția publică, a importanței factorului corupției la definirea amenințărilor la adresa securității Moldovei. Același lucru poate fi constatat și în cazul influenței mass-media – sistarea transmisiunii unor posturi TV nu reprezintă neapărat o replică adecvată la adresa unor amenințări politico-militare.

Pentru Moldova, aceste tendințe ridică problema strategică de asigurare a securității, respectiv a ralierii la una dintre cele două opțiuni alternative enunțate mai sus – coevoluția și coexistența cu Rusia sau izolarea și îngrădirea ei. Ambele opțiuni sunt luate în calcul și nu există, deocamdată, o decizie tranșantă în acest sens. Tendința de raliere a Republicii Moldova la politica de izolare a Rusiei poate fi dedusă din mai multe acțiuni întreprinse în ultimul timp de către guvernarea de la Chișinău:

- arestarea unui șir de persoane din Transnistria și Găgăuzia;
- expulzarea unor cetățeni ai Federației Ruse;
- introducerea, la început de 2014, a accizelor la importurile din Transnistria;
- consolidarea capacităților militare și sporirea numărului de aplicații militare (chiar dacă obiectivul lor în mod clar a fost

defensiv), instrumentarea unei campanii de obstrucționare a partidelor politice prorusești și sistarea transmisiunii unui post de știri rusesc; refuzul de a deschide un număr suplimentar de secții de vot în Rusia;

- susținerea Ucrainei în cadrul Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

După declanșarea ostilităților în Ucraina, importanța țării noastre a fost în continuă scădere, atenția comunității internaționale fiind în întregime acaparată de evenimentele din Luhansk și Donețk. Moldova a coborât considerabil în lista de priorități a Rusiei și UE. Problema transnistreană nu mai este privită ca o șansă de reglementare pașnică, ci este plasată în registrul disputelor geopolitice în care dictează echilibrul de putere și conflictul de interese. Concomitent, deși neglijată, Moldova devine pentru Rusia un poligon convenabil de aplicare a diferitor strategii distructive (sanctiuni, provocări în zona de securitate etc.). Astfel, interesul scăzut pentru Moldova nu înseamnă neapărat și neglijarea ei, dimpotrivă, aceasta ar putea antrena o creștere a provocărilor la adresa securității țării noastre. Rolul crescând, în contextul crizei din Ucraina, al dimensiunii politico-militare a securității ne obligă să revenim la riscurile fundamentale ce amenință securitatea Republicii Moldova. Sunt riscuri ce ating însăși esența existenței Republicii Moldova ca stat, care este periclitată ca rezultat al acțiunilor militare ale Rusiei în regiune.

Principalele domenii în care aceste riscuri se manifestă țin de procesul de reglementare a conflictului transnistrean, de încercările de diminuare a atitudinilor „anti-Chișinău” în diverse raioane ale țării și de activitățile de descurajare a acțiunilor subversive în politica internă a statului. Respectivul temeri sunt întărite și de discuțiile purtate cu diverși experți și analiști din Federația Rusă – discuții din care transpa-

re probabilitatea utilizării unor scenarii de destabilizare a situației din Republica Moldova. Aceste scenarii pot fi de natură militară, însă ar putea să cuprindă și alte elemente *hard* în măsură să evite o intervenție militară directă. Capabilitatea unor scenarii de forță majoră merită o analiză mai atentă, în situația în care șansa ca ele să se întâmple crește proporțional cu capacitatea Ucrainei de a menține situația sub control și de a nu permite dezvoltarea proiectului Novorosia. În continuare, vom trece în revistă elementele posibile ale unor asemenea scenarii de forță majoră, ce nu cuprind dimensiunea pur militară, ci implică un set de acțiuni de constrângere și destabilizare agresivă a Republicii Moldova, fără ca să aibă loc intervenții directe.

Manifestarea atitudinilor „anti-Chișinău” în diverse raioane ale Republicii Moldova – *Găgăuzia, Bălți, Taraclia* – de asemenea prezintă amenințări la adresa securității statului. Desfășurarea, la 2 februarie 2014, a celor două referendumuri din regiunea autonomă găgăuză a constituit pentru societatea moldovenească un prilej de dezbateri aprinse referitoare la felul în care centrul comunică cu regiunile. În cadrul unei discuții la Institutul Rus pentru Cercetări Strategice, experții acestei cunoscute instituții au confirmat posibilitatea recurgerii de către Moscova la scenarii militare sau de forță majoră. Argumentul principal ținea de faptul că, după cele întâmplate în Ucraina, regulile de joc existente anterior au dispărut, ceea ce deschide „fereastra de oportunitate” pentru o multitudine de scenarii.

Potrivit unor experți din domeniul de securitate, există o serie de analize confidentiale care confirmă slaba capacitate a Republicii Moldova de a face față unei agresiuni militare directe. Și în municipiul Bălți există o problemă similară. În vara anului 2012, consilierii din Bălți au decis că vor

organiza un referendum pentru extinderea autonomiei municipiului. Plebiscitul urma să aibă loc pe 9 septembrie 2012, dar nu a fost organizat, deoarece Guvernul ajunsese la o înțelegere cu autoritățile locale. Municipiul Bălți urma să primească statut de unitate administrativ-teritorială de nivelul II, la fel ca și Chișinăul. Înțelegerea însă, nu a fost respectată. În iunie 2014, consilierii din Bălți au cerut din nou să fie adoptată o lege prin care Bălțiul să primească un statut special, în caz contrar, au amenințat că vor organiza un referendum pentru crearea unei autonomii. Două elemente explică atenția publicului față de acest subiect. În primul caz este vorba de faptul că, deși instanța de judecată le-a declarat ilegale, elita politică de la Comrat a insistat asupra organizării plebiscitelor, ceea ce a constituit un afront politic la adresa autorităților centrale. A doua problemă ține de lovitura de imagine aplicată cursului politicii externe a Republicii Moldova, desfășurarea și rezultatele referendumurilor arătând că există contestatari solizi ai ideii de integrare europeană a țării [3].

În primul rând, este vorba despre vizitele pe care bașcanul (guvernatorul) autonomiei găgăuze, Mihail Formuzal, le-a întreprins cu regularitate în Federația Rusă – în special, întâlnirea sa din octombrie 2013 cu vicepremierul Dmitri Rogozin, cunoscut drept un critic dur al politicii externe a Chișinăului. În al doilea rând, finanțarea celor două plebiscite de către un milionar rus, originar din regiunea autonomă – Iuri Iakubov, care din noiembrie 2012, la inițiativa aceluiași bașcan Formuzal, deține titlul de „Cetățean de onoare al Găgăuziei”. În al treilea rând, se face remarcată prezența lui Roman Hudiakov, deputat în Duma de Stat a Federației Ruse, la evenimentele din 2 februarie. În sfârșit, ultimul argument

este legat de declarațiile Ambasadorului rus în Republica Moldova, care a afirmat că Federația Rusă va acorda o atenție specială raionului Taraclia, populat de etnici bulgari, și autonomiei găgăuze. Acțiunile lui Iakubov, născut în Ceadir-Lunga, și Hudiakov, născut la Tiraspol, considerați prieteni mai vechi cu liderii găgăuzi, creează impresia că aceștia nu au reprezentat poziția oficială a Rusiei. La fel, declarația Ambasadorului Muhametșin precum că va acorda mai multă atenție vorbitorilor de limbă rusă din Taraclia sau UTA Gagauz-Yeri ar putea fi tratată drept o platformă de susținere culturală a vorbitorilor de limbă rusă din localitățile menționate. Așadar, instabilitatea creată în regiunile de sud ale Moldovei a fost potențată de evenimentele din Ucraina și de implicarea politică a Rusiei, dar și de cauzele interne. O nouă piatră de încercare pentru stabilitatea din zonă o va constitui discutarea pachetului de legi cu privire la statutul special al Autonomiei Găgăuze, care așa și nu a fost aprobat de Parlament [3].

Astfel, supunând analizei impactul crizei ruso-ucrainene, cât și impactul proiectului rusec „Novorosia”, proiect care, deși este epuizat, nu este exclusă reactivarea acestuia; este de menționat că toți acești factori au un impact direct asupra securității Republicii Moldova. În contextul evenimentelor din Ucraina, cât și al prezenței amenințărilor interne la adresa securității statului, consolidarea clasei politice de la Chișinău, a societății civile devine un imperativ al timpului. De asemenea, în condițiile actuale nu poate fi neglijat rolul Ministerului Apărării, căruia îi revine sarcina de a elabora strategii privind asigurarea Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Albu N. *Influența crizei din Ucraina asupra securității Republicii Moldova*. Revista Militară nr. 2 (14) 2015.
2. *Aspectul militar în soluționarea conflictului din zona de est a Republicii Moldova*. Institutul de Politici Publice. Chișinău 2001.
3. Ciurea C. *Criza din Ucraina și impactul ei asupra sistemului de securitate al Republicii Moldova*. Asociația pentru Politică Externă.
4. Gribincea M. *Politica rusă a bazelor militare. Moldova și Georgia* — Chișinău: Ed. „Civitas”, 1999. p. 3.
5. Nantoi O. *Cu privire la situația în raioanele de est ale Republicii Moldova (1992-2000) / Aspecte ale conflictului transnistrean* – Chișinău: Institutul de Politici Publice, Ed. „Știința”, 2001. p. 9.
6. Serebrian O. *Politosfera* – Chișinău: Ed. „CARTIER”, 2001. p. 105.
7. В ЕС объяснили, почему Путин отказался от «Новороссии» и не пошел на Мариуполь и Одессу. <http://sprotyv.info/ru/news/kyev/v-es-obyasnili-pochemu-putin-otkazalsya-ot-novorossii-i-ne-poshel-na-mariupol-i-odessu>
8. Верховная Рада Украины отменила «закон Савченко», сокращавший сроки уголовникам. <http://www.mk.ru/social/2017/05/18/verkhovnaya-rada-ukrainy-otmenila-zakon-savchenko-sokrashhavshiy-sroki-ugolovnikam.html>
9. Донбасс в огне. Путеводитель по зоне конфликта. Львов: Прометей. 2017, с. 29-30.
10. Закон Украины «О внесении изменения в Уголовный кодекс Украины относительно усовершенствования порядка зачисления судом срока предварительного заключения в срок наказания». <http://pravoved.in.ua/section-law/243-zuomp/2249-raz-3.html>
11. Оганджанов И. Беспредел у моря: как Одесса превратилась в криминальную столицу Украины. <https://russian.rt.com/article/311089-bespredel-u-morya-kak-odessa-prevratilas-v>
12. «Правый сектор» и криминал делят Одессу на сферы влияния. <https://vz.ru/world/2015/3/5/732919.html>
13. Рада и «закон Савченко»: отмена ошибки? <https://ru.krymr.com/a/28499518.html>
14. Санкции заставили Путина отказаться от «Новороссии». <http://pl.com.ua/sanktsii-zastavili-putina-otkazatsya-ot-novorossii/>
15. Указ об утверждении Военной доктрины Приднестровской Молдавской Республики № 636, 17 февраля 2016 г. <http://pravo.pmr-online.com/View.aspx?id=uEP%2FDPSm6uyslTsr0AwjzQ%3D%3D>
16. Украина и Черноморский регион. Агрессия России заставляет действовать. <https://ru.krymr.com/a/27637064.html>
17. Феномен Новороссии по-прежнему присутствует в политическом поле Украины. <http://rebels-herald.ru/fenomen-novorossii-po-prezhnemu-prisutstvuet-v-politicheskom-pole-ukrainy/>
18. Численность и состав населения Одесской области по итогам Всеукраинской переписи населения 2001 года. Государственный комитет статистики Украины. <http://2001.ukrcensus.gov.ua/rus/results/general/nationality/odesa/>

Anexa 1. Proiectul „Novorosiia”

Sursa: Донбасс в огне. Путеводитель по зоне конфликта. Львов: Прометей. 2017, с. 29